

ЗРОЩУВАНІСТЬ АВТОХТОННИХ ГІБРИДІВ ВІНОГРАДУ СТОЛОВОГО ТА ТЕХНІЧНОГО НАПРЯМКУ ВИКОРИСТАННЯ З ПІДЩЕПНИМИ СОРТАМИ СЕЛЕКЦІЇ ННЦ «ІВІВ ІМ. В. С. ТАЇРОВА»

В статті викладено попередні дані дослідження приживлюваності компонентів сорто-підщепних комбінацій 14 перспективних столових та технічних сортів та гібридних форм селекції ННЦ «ІВІВ ім. В. С. Таїрова». У якості підщеп використані два нових підщепних сорти власної селекції Добриня та Гарант та два найбільш розповсюджені контрольні сорти – Рипарія х Рупестріс 101-14 та Берландієрі х Рипарія Кобер 5 ББ.

Ключові слова: виноград, підщепа, прищепа, приживлюваність, сорто-підщепна комбінація, вихід стандартних саджанців.

З появою культури щепленого винограду великого значення набуло вивчення афінітету підщепно-прищепних комбінацій, що забезпечують найбільш повний прояв потенційних можливостей щеплених сортів в умовах вирощування.

Достовірне визначення ступеня спорідненості двох конкретних сортів є можливим лише за допомогою прямого експерименту - закладки ділянки щеплених на різних підщепах насаджень сорту, багаторічного спостереження за їх поведінкою в умовах вирощування, проведення обліків агробіологічних показників і аналізу результатів. Тільки після багаторічних досліджень (не менше п'яти років плодоносіння) можна встановити ступінь впливу підщепи на прищепний сорт і виділити такий, який максимально позитивно впливає на ступінь прояву всього комплексу господарсько-цінних показників прищепного сорту.

Підщепний сорт здатний впливати на рівень посухостійкості прищепи, що доведено в досліді Williams і Smith із сортом Каберне Совіньйон, щепленому на підщепах АхR 1, St. George, Телекі 5С.

Доведено вплив підщепного сорту на врожайність, розвиток і довговічність насаджень. Дані Самборського П. П., Ханіна Я. Д. та Дерендовської О. П. доводять залежність урожайності і якості врожаю щеплених сортів від обраної підщепи.

У роботах Loomis, де показані результати вивчення 14 підщепних сортів у щепленні з 12 прищепними сортами, виділено підщепний сорт Дог Ридж, що позитивно впливає на врожай, якість, тривалість життя в порівнянні з кореневласними рослинами. Дані Feeze (1996) підтверджують збільшення врожаю щеплених сортів Каберне Фран і Рислінг білий у порівнянні з кореневласними насадженнями.

У Росії (Темрюкський район і район м. Краснодар), за даними Малтабар Л. М. і Мельник Н. І., проведено всебічне випробування комбінацій семи європейських і восьми підщепних сортів. Зроблено висновки про вплив підщепи на морозостійкість щеплених сортів (збереженість вічок на підщепі Гравесак - 86%, на підщепі Феркаль - 63% для Каберне Совіньйон; 62% на Рипарія Глуар і 12% для Каберне фран). Гарний афінітет відзначений у сортів Мерло, Каберне фран і Совіньйон з підщепою Гравесак, що підтверджує 100% приживлюваність рослин. Незначна загибель кущів у сорту Каберне Совіньйон спостерігалася на підщепах Р х Р 101-14 і Р х Р 3309; у сорту Коломбар на підщепі Р х Р 101-14, у Шардоне на підщепі Р х Р 3309.

Доведено вплив сортопідщепної комбінації на врожайність щепленого сорту. Високу врожайність відзначено у сорту Каберне Совіньйон і Шардоне при щепленні на підщепний сорт АхR 1, у сорту Італія в комбінації з підщепами 140 R і 1103P, у Шардоне і Токай - на 420 А та Рупестріс дю Ло.

Дослідженнями Hale і Brien (1978) доведено вплив підщепного сорту на склад соку ягід, а відповідно, на якість вина. Відзначено зниження якості вина (щільність, відтінок, вміст фенольних речовин і антоціанів) у сорту Шираз на підщепі Salt Creek у порівнянні з кореневласними рослинами і підвищення якості вина при використанні підщепних сортів Рамсей, Дог Ридж, Гармоні, Шварцман і 1613. Підвищення якості продукції щеплених рослин підтверджують дані, отримані Walker (1998), Huang і Ough (1989), Kaserer (1997), Вильчицькою І. В. та Ботнар О. В. Підщепний сорт впливає

також на вміст амінокислот, глюкози та фруктози в ягодах, вміст калію у вині.

Вплив підщепного сорту на прищепу охоплює також і фізіологічні аспекти його життєдіяльності. За даними Boselli M. (1996) та During (1994), ефективність фотосинтезу у щеплених рослин сорту Шардоне та Рислінг була вищою, ніж у кореневласному варіант. Віса та ін. (2000) довели вплив підбору компонентів сортопідщепної комбінації на площу листової поверхні, вміст хлорофілу, урожайність, на прикладі сортів Шардоне й Піно нуар, щеплених на Б х Р СО 4. Підвищення швидкості асиміляції відзначене Koblet (1996) на сорті Піно нуар, щепленому на підщепі Б х Р Кобер 5 ББ, і її зменшення в комбінації з Б х Р СО 4.

Аналіз результатів вивчення сортів у підщепно-прищепних комбінаціях дозволяють зробити висновки про значний вплив підщепи на прищеплений сорт, що охоплює біологічні, фізіологічні і господарські характеристики щепленого організму. За допомогою науково обґрунтованого підбору сортів можна регулювати адаптаційні й підвищувати агробіологічні показники виноградної рослини.

Складність та довготривалість дослідження явища афінитету сорто-підщепної комбінації призвело до того, що основна маса насаджень нових сортів закладається на стародавніх підщепних сортах, що не мають достатнього господарського та адаптаційного потенціалу.

В інституті Таїрова дослідження афінитету проводились у 70-х роках минулого сторіччя. Після вивчення 24 підщепно-прищепних комбінацій трьох розповсюджених підщеп (Р х Р 101-14, Б х Р Кобера 5 ББ і Б х Р СО4) з технічними і столовими сортами різного походження, виділено кращі підщепи для сортів, що вивчалися - 101-14 для сортів Рубін таїровський, Ланка, Мускат таїровський, і Одеський сувенір, Кобер 5 ББ - для Мускат одеський, Одеський чорний і Оригінал.

Більшість зі створених на сьогодні у ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова» сортів столового та технічного напрямку використання мають велику силу росту та продуктивність. Для виробництва їх садивного матеріалу повинні використовуватись сильнорослі підщепи з високими адаптаційними властивостями, що сприятиме більш повній реалізації їх генетичного потенціалу.

З метою перевірки спорідненості перспективних столових та технічних автохтонних сортів та форм з першими українськими підщепними сортами селекції ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова» у 2013 році було розпочато закладку ділянки дослідження афінитету.

В таблиці показані попередні дані закладання ділянки дослідження афінитету. У повному об'ємі було закладено контрольний варіант 14 сортів підщеп із сортом Р х Р 101-14, що найбільше застосовується у розсадництві України. Частково закладені ділянки комбінацій з другим контрольним сортом Кобера 5 ББ та новими підщепними сортами Добриня і Гарант.

Таблиця

**Сортопідщепні комбінації,
закладені на ділянці дослідження афінитету у 2013 році**

	Сорт, форма	Підщепи			
		Р х Р 101-14	Кобер 5 ББ	Гарант	Добриня
1	Вересень	22	29	-	-
2	Білий Оригінал	53	41	-	-
3	Одисей	24	-	-	25
4	Оригінал	24	-	-	25
5	Комета	75	30	15	40
6	Мускат жемчужний	60	50	-	-
7	Приморський	28	29	-	32
8	Ришельє	63	43	12	23
9	Янтар таїровський	51	-	-	-
10	Ланжерон	34	-	-	-
11	Чарівний	56	-	43	44
12	Сармат	44	-	-	34
13	Ярило	23	20	-	-
14	Агат таїровський	76	40	28	-

Наявні сорто-підщепні комбінації значно відрізнялись за приживлюваністю компонентів щеплення. Вона склала від 12 до 76 відсотків. Найкращу приживлюваність із сортом Р х Р 101-14 показали столові сорти Комета, Мускат жемчужний та Ришельє, а з технічних – Сармат та Ярило.

Отримані попередні дані показують достатню приживлюваність контрольного сорту Кобера 5 ББ зі столовими сортами Мускат жемчужний, Білий оригінал та Ришельє, та з технічною формою Агат таїровський – вихід 40 – 50 % стандартних саджанців. З обома новими підщепними сортами добру зростаюваність мав сорт Чарівний (більше 40 %), а з сортом Добриня – ще й столовий сорт Комета (40 %).

Слід відмітити високу приживлюваність отриманих саджанців у полі – від 75 до 100 %.

На даному етапі досліджень ми можемо говорити тільки про зрощуваність компонентів щеплення сорто-підщепної комбінації. Надалі роботу буде продовжено. У 2014 році планується здійснити закладання у повному обсязі. Висновки про афінітет можна буде зробити після вступу насаджень у повне плодоношення та досліджень впливу підщепного сорту на основні господарські показники – силу росту пагонів, урожайність, якість продукції, адаптивні показники та ін.

Література

1. Аффинитет // Энциклопедия виноградарства: в 3 томах. – Кишинёв: Главная редакция Молдавской Советской Энциклопедии, 1986. – Т. 1. – С. 127.
2. Сьян И. Н. Зимостойкость подвоев винограда / И. Н. Сьян, Н. А. Брежнева, Л. Н. Мезенцева // Виноград и вино России. - 1999. - № 6. - С. 10.
3. Аскеров Э. С. Анатомо-гистохимические показатели зимостойкости корней подвоев винограда / Э. С. Аскеров // Виноград и вино России. - 2000. - № 2. - С. 19.
4. Галущенко В. Т. Зимостойкость новых сортов винограда межвидового происхождения в условиях Донбасса / В. Т. Галущенко // Виноградарство и виноделие. - К.: Аграрна наука, 1997. – С. 62-65.
5. Гавакешавили А. Г. Влияние подвоев на морозоустойчивость сорта Ркацители / А. Г. Гавакешавили // Достижения научно-исследовательской работы в садоводстве, виноградарстве и виноделии. – Тбилиси, 1981. – С. 27.
6. Palliotti A. Influence of rootstock and height of training system on spring frost sensibility of Chardonnay and Cabernet Sauvignon grape cultivars in the Umbria region / A. Palliotti, A. Cartechini and P. Proietti // Annali della Facolta di Agraria. 45. – 1991. - P. 283-291.
7. Белинский Ю. А. Агробиологическая и хозяйственная оценка филлоксероустойчивых подвоев винограда в условиях западного предгорно-приморского района Крыма: автореф. канд. диссерт. / Ю. А. Белинский. – Ялта, 1988.
8. Драган Н. А. Выбор подвоев винограда для почв Южного берега Крыма / Н. А. Драган, В. А. Драновский, В. А. Мотанов // Виноделие и виноградарство СССР. - 1978. - № 7. – С. 21.
9. Левинский А. И. Филлоксероустойчивые подвои винограда в западных предгорьях Крыма / А. И. Левинский, Ю. А. Белинский, Е. В. Ботнаръ // Садоводство и виноградарство. - 1989. - № 12.
10. Самборская А. К. Результаты сортоиспытания филлоксероустойчивых новых подвойных сортов винограда в условиях южной степи Украины / А. К. Самборская, Ю. П. Остапенко, П. П. Самборский // Виноградарство и виноделие: респ. межвед. темат. научн. сб. – К.: Урожай, 1977. – Вып. 20. – С. 55 - 61.

Герус Л. В., Ковалева И. А., Федоренко М. Г., Салий Е. В.

Сращивание автохтонных гибридов столового и технического направления использования с подвойными сортами селекции ННЦ «ИВиВ им. В. Е. Таирова»

В статье изложены предварительные данные исследования приживаемости компонентов сорто-подвойных комбинаций 14 перспективных столовых и технических сортов и гибридных форм селекции ННЦ «ИВиВ им. В. Е. Таирова». В качестве подвоев использованы два новых подвойных сорта собственной селекции Добрыня и Гарант и два наиболее распространенные контрольные сорта - Рипария х Рупестрис 101-14 и Берландиери х Рипария Кобер 5 ББ.

Ключевые слова: виноград, подвой, привой, приживаемость, сорто-подвойная комбинация, выход стандартных саженцев.

L.V. Gerus, I. A. Kovaleva, M. G. Fedorenko, E. V. Saly

Splicing indigenous hybrids table and technical direction to the use of rootstock varieties breeding NNC" Tairov Institute of viticulture and winemaking "

The article presents the preliminary results of survival components of variety-rootstock combinations of 14 prospective table and technical varieties and hybrids of breeding NSC " Tairov Institute of viticulture and winemaking ". As rootstocks used two new varieties of its own rootstock breeding Dobrynia and Garant and two most common varieties of control - R x R 101-14 and B x R Kober 5 BB.

Keywords: grape, rootstock, graft, combination of rootstock varieties, the output of standard seedlings.